

en het Britse Rijk was een noodsprong geweest, gebaseerd op de verwachting dat Japan zich in de oorlog tegen die twee grote mogendheden zou kunnen handhaven en dat uiteindelijk een situatie zou ontstaan waarin Japan met de Verenigde Staten en met de rest van de wereld, waaronder een door Duitsland gedomineerd Europa, weer normale handelsbetrekkingen zou kunnen aanknopen. Voor dat handhaven was het evenwel noodzakelijk dat wat binnen het door Japan beheerste gebied aan hulpbronnen aanwezig was, ten volle zou worden geëxploiteerd. Dat kon slechts het geval zijn wanneer er voldoende scheepsverbindingen waren.

Japan ging de oorlog in met een relatief moderne koopvaardijvloot die evenwel aan de krappe kant was. Het bezat in december '41 6 mln brt aan stalen koopvaardij schepen (tankers inbegrepen) groter dan 500 ton¹, en daarvan was minimaal 3 mln ton nodig om de economie, de oorlogsproductie inbegrepen, in stand te houden. Het *Nanjo*-offensief vergde evenwel 3,9 mln ton aan vrachtschepen, zodat voor die economie slechts 2,1 mln ton overschoot. Er zouden dus invoertekorten komen – die konden opgevangen worden uit voorraden maar slechts gedurende zes maanden.

Binnen die zes maanden had het *Nanjo*-offensief zijn doelstellingen bereikt. Aan vrachtschepen was daarbij 0,3 mln ton verloren gegaan maar een gelijk tonnage buitgemaakt. Wel gingen de Japanners er van uit dat zij bij voortgezette oorlogvoering meer schepen zouden verliezen dan zij er konden bijbouwen, maar dat verschil, door hen bij drie jaar oorlogvoering geschat op ca. 1 mln ton, zou niet groot zijn. Er waren dan ook geen plannen om tot snelle uitbreiding van de nieuwbouw over te gaan. Bovendien voelden de Japanners zich in het eerste oorlogsjaar ter zee zo veilig dat zij hun vrachtschepen niet eens in beschermde convooien

¹ In ons vorige deel schreven wij over 6,3 mln brt. Op tal van punten vindt men in de literatuur over Japans oorlogseconomie onderling afwijkende cijfers die evenwel overeenstemmen wat het algemene beeld betreft. Wij willen ons in deze paragraaf houden aan de cijfers die te vinden zijn in het in 1949 verschenen werk van de Amerikaanse historicus Jerome B. Cohen: *Japan's Economy in War and Reconstruction*. Cohen, een marine-officier die zich had kunnen scholen in het Japans, had in Japan deel uitgemaakt van de grote staf Amerikaanse deskundigen die na Japans capitulatie de gevolgen van de Amerikaanse strategische bombardementen onderzochten en in dat kader, bijgestaan door de Japanse departementen, een schat aan gegevens verzamelden over alle aspecten van de Japanse oorlogseconomie. Veel van die gegevens zijn niet volgens kalenderjaren gegroepeerd maar volgens begrotingsjaren; het Japanse begrotingsjaar liep van 1 april in een bepaald jaar tot 1 april in het volgende.